

**Az alapvető jogok biztosának
Jelentése
az AJB-1545/2014. számú ügyben**

Az eljárás megindítása

A Budapesti Corvinus Egyetem (a továbbiakban: BCE) Tanulmányi és Vizsgaszabályzatában (a továbbiakban: TVSZ) foglalt követelményeket sérelmező, neve elhallgatását kérő panaszos fordult hozzám. Beadványában kifogásolta, hogy a BCE TVSZ Gazdálkodástudományi Karára vonatkozó mellékletének 5. §-a az abszolutórium megszerzésének feltételeként a 3,00 tanulmányi átlag teljesítését írja elő. Bár a BCE Gazdaságtudományi Kara a javítani szándékozott tantárgy eredményét úgynevezett passzív félévben javítani engedi, ezzel ugyanakkor további sérelmet okoz, mivel ez egyben a tanulmányi időszak meghosszabbítását vonja maga után, annak ellenére, hogy a hallgató valamennyi tantárgyból már sikeres vizsgát tett. Tudomása szerint előfordul olyan is, mikor a BCE a félév kihagyásával teszi csak lehetővé az adott tantárgy eredmény-javításra való felvételét, mivel a soron következő félévben az adott tantárgy felvételét nem teszi lehetővé, ezzel még tovább növelve a tanulmányi időszakot. Panaszának kiegészítésében előadta azt is, hogy a 2014. június utolsó vizsgahetében javítás céljából vizsgát tett hallgatók vizsga eredményeiket szeptember 2-án tudták meg, amely többük számára elégtelen osztályzatot eredményezett.

Tekintettel arra, hogy a beadvány alapján felmerült a jogállamiság elvéből levezethető jogbiztonság követelményével összefüggő visszásság gyanúja az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (a továbbiakban: Ajbt.) 20. § (1) bekezdése alapján vizsgálatot indítottam. A panaszbeadvány nyomán áttekintettem a BCE TVSZ valamennyi Kari Mellékletét, amelyekben a sérelmezett előírásokhoz hasonló rendelkezéseket észleltem a Közgazdaságtudományi Kar esetében, illetve a Társadalomtudományi Kar osztatlan képzései vonatkozásában is. Vizsgálatom eredményes lefolytatása érdekében az Ajbt. 21. § (1) bekezdés a) pontja alapján tájékoztatást kértem az Egyetem rektorától, valamint az Emberi Erőforrások Minisztériumának felsőoktatásért felelős államtitkárától.

Az érintett alapvető jog

- A jogállamiság elve és a jogbiztonság követelménye: „*Magyarország független demokratikus jogállam.*” [Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés]

Az alkalmazott jogszabályok

- A nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény (a továbbiakban: Nft.)
- A felsőoktatásról szóló 2005. évi CXXXIX. törvény (a továbbiakban: Ft.)
- A felsőoktatásról szóló 2005. évi CXXXIX. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló 79/2006. (IV. 5.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Ftr.)
- A nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény végrehajtásához szükséges egyes rendelkezésekről szóló 248/2012. (VIII. 31.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Nftr.)
- Az alap- és mesterképzési szakok képzési és kimeneti követelményeiről szóló 15/2006. (IV. 3.) OM rendelet (a továbbiakban: OM rendelet)

A megállapított tényállás

1.1. Megkeresésemre adott válaszként a BCE álláspontját a *Gazdálkodástudományi Kar dékánja* fejtette ki, amellyel egyetértett a *Közgazdaságtudományi Kar dékánja* is. Állásfoglalásuk szerint a 3,00 tanulmányi átlag megkövetelése az abszolutórium kiadásakor a minőségbiztosítás hatékony eszköze, figyelemmel a BCE által nyújtott képzések munkaerőpiacon elfogadott színvonalára és az egyetem számos nemzetközi kapcsolatára.

Kijelentették azt is, hogy a 3,00 tanulmányi átlag követelménye a hallgatókat is védi, hiszen az abszolutórium és végső soron a diploma megszerzése követelményeinek indokolatlan lazítása a diploma értékének devalválódásához vezetne, amely sem a hallgatók, sem a munkaadók, sem a felsőoktatási kormányzatnak nem lehet érdeke.

A dékán véleménye szerint az elégséges érdemjegy létjogosultsága az egyetem intézkedésével nem kérdőjeleződik meg, hiszen az oktatók továbbra is adhatnak elégséges érdemjegyet a hallgatóknak tudásuk minősítésekor az egyes tárgyak esetében. Az ötfokozatú minősítési skálának továbbra is része az elégséges (2) érdemjegy. Elfogadják bizonyos tárgyak csak elégségesre történő teljesítését, de azt nem tartják követendőnek, ha valaki mindenképp gyengén teljesít, és egy átlagos közepes teljesítményt nem tud tanulmányai során elérni.

A dékán válaszában tartalma szerint a BCE egyes karai által alkalmazott kifogásolt gyakorlat az Nft.-vel sincsen ellentmondásban, mivel az Nftv.108. § 47. pontja kimondja, hogy az abszolutórium kiadásának az előírt vizsgák eredményes letételén kívül más tanulmányi követelmények teljesítése is feltétele lehet. Az érintett egyetemi karok vonatkozásában a 3,00 tanulmányi átlag teljesítése ez utóbbi kategóriába tartozik.

Fontosnak tartotta leszögezni, hogy a BCE TVSZ 28. § (5) bekezdése szerint, ha egy hallgató a szakirányválasztás vagy az abszolutórium átlagkritériumait nem teljesíti, akkor lehetősége van arra, hogy a speciális aktív félévet az átlag kijavítását célzó tárgyújrafelvételre használja fel. Ebben az esetben a tárgyújrafelvétel csak a képzés adott szakaszában már felvett és teljesített tárgyakra vonatkozhat, amennyiben a tárgy az adott félévben meghirdetésre kerül. E rendelkezés a dékán szerint lehetővé teszi, hogy a hallgató a tanulmányi átlagán a tanulmányai végén javítson, így a BCE a hallgatókat nem fosztja meg attól, hogy az előírt követelményeket teljesíthessék, amennyiben az korábban nem sikerült nekik.

Jelezte azt is, hogy a 3,00 tanulmányi átlag teljesítésének követelményéről a hallgatók beiratkozásukkor a TVSZ megismerésekor pontos ismereteket szerezhetnek. A tanulmányi osztály munkatársai folyamatosan nyomon követik a hallgatók adott képzésben történő előrehaladását, jelzik a hallgatók számára, ha várhatóan nem tudják elérni az abszolutóriumhoz szükséges tanulmányi átlagot. Ezen felül a munkatársak a legtöbb esetben javaslatot is tesznek a hallgatóknak, hogy mely tárgyaikat vegyék fel újból javítási céllal.

A *BCE Társadalomtudományi Karának* gyakorlatáról a kar dékánja tájékoztatott, miszerint a TVSZ Kari mellékletében a bolognai alapszakok és mesterszakok vonatkozásában nem követelik meg az abszolutórium feltételeként a 3,00 tanulmányi átlagot. Csak és kizárólag a korábbi osztatlan képzések vonatkozásában szerepel a TVSZ-ben a 3,00 tanulmányi átlag, de ilyen hallgatójuk már csak egy-kettő van összesen. A „bolognai szakok” vonatkozásában nem szükséges a Karon tanuló hallgatóknak minimális átlagot elérni.

1.2. A kari dékánok válaszai ismeretében ismételtén *a BCE rektorához fordultam*, hogy a válaszokban foglaltak alapján felmerült további kérdések tekintetében nyújtson tájékoztatást, továbbá *a felsőoktatásért felelős minisztert* is szakmai álláspontjának kifejtésére kértem a BCE dékánjai által előadottakkal összefüggésben.

1.2. a) A BCE rektorához az alábbi kérdésekkel fordultam a Közgazdaságtudományi és a Gazdálkodástudományi Karok tekintetében:

- A TVSZ szerinti speciális aktív félév időtartama alatt az érintett tanulók rendelkeznek-e hallgatói jogviszonnyal, igénybe vehetik-e a diákigazolvány által nyújtott kedvezményeket (pl. az egyetemre való eljutáshoz), valamint van-e a hallgatóknak egészségügyi és baleseti egészségügyi ellátásra való jogosultsága?
- Az elmúlt 5 tanévben hány hallgatójuk javított a speciális aktív félévben, e vizsgák meghozták-e az abszolutórium kiadásához szükséges tanulmányi átlagot, illetve volt-e olyan hallgató, akinek a javítás egy féléven belül nem járt eredménnyel és hány fő?

- Az elmúlt 5 tanévben volt-e olyan hallgatójuk, aki azért nem tudott, vagy csak egy féléven túl tudott javítani, mert a speciális aktív félévben az általa javítandó érdemjegy tantárgya nem került meghirdetésre?
- A speciális aktív félévben az érintett hallgatókat milyen az egyetem által meghatározott költségek terhelik (pl. tandíj, vizsgadíj, tantárgyfelvétel díja), ezek megfizetése alól a hallgató kaphat-e mentességet, vagy kedvezményt, amennyiben igen milyen feltételek mellett és az elmúlt 5 tanévben hány tanuló kapott mentességet vagy kedvezményt?
- A vizsgaidőszakban szerzett és az abszolutórium átlagába beszámító érdemjegyeket a hallgatónak van-e lehetősége az adott vizsga letételének félévében javítani, vagy erre csak az aktív félév ad lehetőséget?
- Az előre meghirdetett képzési időn túl végzett hallgatóik között az elmúlt 5 tanévben milyen arányt képeztek azon hallgatók, akik az abszolutóriumot csak a speciális aktív félévben megszerzett érdemjegyek után kaphatták meg?

A BCE Közgazdaságtudományi és Gazdálkodástudományi Kar dékánjai azonos tartalmú válaszukban az alábbiakat fejtették ki a konkrét kérdésekre.

A speciális javító félév csak olyan félév során kérhető, amikor a hallgató aktív státuszban van, ebből kifolyólag a hallgatók a speciális javító félév alatt is igénybe vehetik a diákigazolvány nyújtotta kedvezményeket.

A speciális javító félévet a TVSZ-nek megfelelően számos hallgató igényelte az elmúlt félévekben. A hallgatók tisztában vannak azzal, hogy a javító tárgyfelvétel kihatással lesz az abszolutóriumhoz szükséges átlag alakulására, ezért általában nagyobb erőfeszítést tesznek a jobb jegy megszerzésére. Ettől függetlenül sokszor előfordul az is, hogy a hallgató nem javít korábbi jegyén, ekkor lehetősége van a tárgy újbóli javító célú tárgyfelvételére vagy dönthet úgy is, hogy más gyengébben teljesített kötelező tárgyát kívánja javítani.

Elképzelhetőnek tartották, hogy volt olyan hallgató az elmúlt öt évben, aki egy féléven túl javította speciális javító félévben a jobb átlaghoz szükséges érdemjegyét, mert az adott tárgyat abban a félévben nem hirdették meg, de erről *nem rendelkeznek pontos statisztikákkal*. Az előbbi problémát egyébként úgy igyekeznek kiküszöbölni, hogy az érintett tárgyakból, amennyiben erre a tematika lehetőséget nyújt, ún. vizsgakurzust indítanak.

A speciális javító félévet csak a tanulmányok végén lehet kérvényezni, mikor kiderül, hogy az adott hallgató rendelkezik-e vagy sem az abszolutóriumhoz szükséges 3,00 átlaggal. A Hallgatói Térítési és Juttatási Szabályzat (a továbbiakban: HTJSZ) értelmében ezekben a félévekben a hallgatóknak joguk van ún. kreditarányos fizetést kérni, ami azt jelenti, hogy a hallgató csak a felvett kreditekért fizet költségtérítést, azaz nem kell a teljes félévi költségtérítési díjat kifizetnie. A HTJSZ 28. § (10) bekezdése ugyanis kimondja, hogy *„amennyiben a költségtérítéssel képzésben résztvevő hallgató aktív féléveinek száma meghaladja az adott szak képzési és kimeneti követelményeiben/képesítési követelményeiben meghatározott képzési időt, úgy tanulmányainak további aktív féléveiben a költségtérítési díjat a felvett tantárgyak kreditjei alapján kell fizetnie. Az így megállapított összeg azonban nem lehet magasabb, mint a hallgató által az előírt képzési időn belüli utolsó aktív félévben fizetett költségtérítési díj összege.”* A felvett tantárgyak kreditértékei alapján fizetnek költségtérítési díjat azon hallgatók is, akik államilag támogatott képzési forma helyett költségtérítéses képzésben folytatják tanulmányaikat. A dékán a hallgató kérelmére, méltányolható körülményeire tekintettel a költségtérítés megfizetésére haladékot, részletfizetési kedvezményt adhat. A költségtérítési díj alól mentességet is az illetékes Kar dékánjától lehet kérelmezni, mentességet a dékán a kiváló tanulmányi teljesítményű hallgató számára a HTJSZ 26. § (7) bekezdésének figyelembevételével adhat. Utóbbi – természetesen igen ritkán következik be – hiszen ezek a hallgatók éppen azért kérvényezik a speciális javító félévet, mert tanulmányi eredményeik még a 3,00-as átlagot sem érik el.

Állami ösztöndíjas hallgatók külön költségtérítést természetesen nem fizetnek, ők az aktív félévüket az államilag támogatott féléveik terhére számolják el.

Egy adott vizsgaidőszakban a TVSZ szerint mind a sikertelen, mind a sikeres vizsgák javítására van mód, függetlenül attól, hogy az adott tárgyra kapott érdemjegy beleszámít az abszolutóriumhoz szükséges átlagba vagy sem. Ezekről az esetekről a TVSZ 26. §-a és 27. §-a rendelkezik, melyek többek között kimondják, hogy *sikertelen vizsga* esetén javítóvizsga ugyanabból a tantárgyból legfeljebb *két alkalommal* tehető az adott vizsgaidőszakban. Emellett minden vizsgaidőszakban *egyetlen tárgynál* lehetősége van a hallgatónak, hogy a tárgyból tett *eredményes* vizsgáját követően, az ott megszerzett érdemjegyet kijavíthassa (ez a sikeres vizsga javítása). Adott vizsgaidőszakban a hallgató kérvényezheti második tárgyból is sikeres vizsga javítását. A kérelmet az oktatási dékánhelyettes bírálja el, a benyújtástól számított három munkanapon belül és rövid úton (az elektronikus hallgatói nyilvántartási rendszeren keresztül) értesíti döntéséről a hallgatót.

A *Közgazdaságtudományi Karon* 2013/2014. tanévben alapképzésen 112 hallgató, mesterképzésen 156 hallgató tett eredményes záróvizsgát. E tanévben összesen 5 hallgató adott be kérelmet speciális javító félévre. Ezen hallgatók egy vagy több tárgyból kértek javítási lehetőséget. A hallgatók mindegyike megszerezte a félév végén az abszolutóriumot.

A *Gazdálkodástudományi Karon* pedig a 2013/2014. tanévben alapképzésen 1032 hallgató tett eredményes záróvizsgát, és összesen 37 hallgató adott be kérelmet speciális javító félévre, a hallgatók egy vagy több tárgyból kértek javítási lehetőséget és mindegyikük megszerezte a félév végén az abszolutóriumot.

1.2. b) A szaktárca álláspontját a *felsőoktatásért felelős államtitkár* fejtette ki a BCE Gazdálkodástudományi Kar és Közgazdaságtudományi Kar TVSZ vonatkozó mellékleteinek áttekintését követően. A végbizonyítvány megszerzésének feltételéről a BCE TVSZ-ének 36. §-a az alábbiakról rendelkezik: *„Végbizonyítványt (abszolutóriumot) az Egyetem annak a hallgatónak állít ki, aki a tantervben előírt tanulmányi és vizsgakövetelményeket és az előírt szakmai gyakorlatot – a nyelvvizsga letétele, a szakdolgozat/diplomamunka elkészítése kivételével – teljesítette, és az előírt krediteket megszerezte. A diplomához előírt kreditmennyiség minimum 2/3 részét az anyaintézményben kell teljesíteni. Kettős diplomát adó képzés és közös képzés esetében erről a feltételről a partnerintézménnyel kötött együttműködési megállapodás eltérően rendelkezhet azzal a megkötéssel, hogy a kettős diplomát adó képzésben vagy a közös képzésben részt vevő hallgatónak a végbizonyítvány (abszolutórium) megszerzéséhez az Egyetemen belül az adott szakon legalább 30 kreditet kell teljesítenie.”* Az abszolutórium feltételeként a vizsgálat indításakor a *Gazdálkodástudományi Karra* vonatkozó melléklet 12. §-a az alábbiakat tartalmazta: *„Nappali tagozatos alapképzés esetén a nem szakirányos hallgatóknak a kötelező és az operatív tanterv által előírt kreditmennyiségnek megfelelő szakmai kötelezően választható, a szakirányos hallgatók és a Gazdálkodási és menedzsment szak differenciált modulját teljesítő hallgatók esetében a kötelező és a szakirány kötelezően választható tárgyak jegyeinek átlaga legalább 3,00. Esti és levelező tagozatos képzések esetén a kötelező tárgyak jegyeinek átlaga legalább 3,00.”*

A mesterképzésre vonatkozó melléklet a vizsgálat irányával összefüggésben az alábbiak szerint rendelkezik: *„A szak, és ahol van, a szakirány kötelező és kötelezően választható tárgyakból legalább 3,00 kredittel súlyozott tanulmányi átlag elérése.”*

A hagyományos képzésre vonatkozóan a TVSZ 26. § b) pontja rögzíti, hogy *„A szak és a szakirány kötelező tárgyakból (gazdálkodási- és gazdálkodási szakos közgazdász tanár szakon a negyed- és ötödéven teljesítendő négy darab kötelezően választható szaktárgyat is beleértve, közgazdász tanár szakon az ötéves kötelező tanár szakos tárgyakat is figyelembe véve) legalább 3,00 kredittel súlyozott tanulmányi átlag elérése.”*

A TVSZ *Közgazdaságtudományi Karra* vonatkozó melléklet a *Gazdálkodástudományi Karra* vonatkozó rendelkezésekhez hasonlóan szabályozott a vizsgálat indításakor a súlyozott tanulmányi átlag követelménye tekintetében:

- közgazdasági, közgazdasági szakos közgazdász tanár, nemzetközi kapcsolatok-, pénzügyi és gazdasági-matematikai elemző közgazdász szakokon a szak és a szakirány kötelező tárgyakból legalább 3,00 kreditekkel súlyozott tanulmányi átlag elérése,
- alkalmazott közgazdaságtan (BA) -, gazdaságelemzés (BSc)-, emberi erőforrások (BA)-, közszolgálati (BA) alapszakok a kötelező szaktárgyakból, a szakszemináriumokból és közszolgálati, valamint emberi erőforrások alapszakok esetében a specializáció kötelező tárgyaiból is legalább 3,00 kreditekkel súlyozott átlag elérése,
- biztosítási és pénzügyi matematika (MSc) mesterszakokon a szakdolgozathoz rendelt kreditpontok kivételével a képzési és kimeneti követelményekben előírt kreditpontok megszerzése, a közös képzésben részt vevő egyetemeken együttesen szerzett kreditek száma nem kisebb mint a szak képzési tantervében előírt kreditek 2/3-a.
- gazdaság-matematikai elemző (MSc) mesterszakon és közgazdasági elemző (MA) mesterszakon a kötelező alaptárgyakból, szaktárgyakból, a szakirány tárgyaiból és a szakszemináriumokból legalább 3,00 kreditekkel súlyozott tanulmányi átlag elérése.
- közgazdálkodás és közpolitika (MA) mesterszakon a kötelező szaktárgyakból, és a szakszemináriumokból legalább 3,00 kreditekkel súlyozott tanulmányi átlag elérése.
- nemzetközi gazdaság és gazdálkodás (MA) mesterszakon a kötelező szaktárgyakból, a szakirány tárgyaiból és a szakszemináriumokból legalább 3,00 kreditekkel súlyozott tanulmányi átlag elérése.
- pénzügy (MSc) mesterszak a kötelező szaktárgyakból, a szakszemináriumokból és a nappali tagozat esetén a szakirány tárgyaiból legalább 3,00 kreditekkel súlyozott tanulmányi átlag elérése.

Az államtitkár utalt az Nft. 50. §-ára, amely értelmében a felsőoktatási intézmény annak a hallgatónak, aki a tantervben előírt tanulmányi és vizsgakövetelményeket és az előírt szakmai gyakorlatot – a nyelvvizsga letétele, a szakdolgozat, diplomamunka elkészítése kivételével – teljesítette, és az előírt krediteket megszerezte, végbizonyítványt állít ki (abszolutórium). Az Ftr. 23-24. §-ai határozzák meg a kreditrendszerű képzés szabályait. Az Ftr. 24. § (5) bekezdés j) pontja szerint a kreditrendszerű képzésben szabályozni kell többek között egy adott tanulmányi időszak után a tanulmányok folytatásához, illetve a tanulmányok lezárásakor az oklevél, bizonyítvány megszerzéséhez szükséges minimális (halmozott) súlyozott tanulmányi átlagot. Ezzel összefüggésben kifejtette, hogy különbséget kell tenni a tanulmányi átlag fogalma és a kreditrendszer egyik sajátossága, azaz a (halmozott) súlyozott tanulmányi átlag fogalma között. A halmozott, súlyozott tanulmányi átlag fogalmát az Ftr. 24. § (2) bekezdése határozza meg, mely szerint a kreditrendszerű képzésben a hallgató teljesítményének nyomon követésére a tanulmányok egy félévénél hosszabb időszakára vagy a tanulmányok egészére számított (halmozott) súlyozott tanulmányi állag szolgál. A súlyozott tanulmányi átlag számításánál az adott időszakban teljesített tantárgyak kreditértékének és érdemjegyének szorzataiból képzett összeget a teljesített tárgyak kreditjeinek összegével kell osztani. Az államtitkár szerint a fentiek alapján a BCE jogszerűen határozta meg az abszolutórium feltételül a minimális (halmozott) súlyozott tanulmányi átlagot. Ugyanakkor megállapította, hogy a TVSZ Gazdálkodástudományi Karra vonatkozó mellékletének 12. § b) és e) pontja nem halmozott súlyozott tanulmányi átlag követelményét említi, hanem a kötelező és a szakirány kötelezően választható tárgyak jegyeinek átlagát, melynek minimuma 3.00. Az előzőekre tekintettel megfogalmazta intézkedését, miszerint fel kívánják hívni az intézmény figyelmét, hogy szabályzatát a hatályos jogszabályoknak megfelelően módosítsa.

Az államtitkár a kérdéssel összefüggésben lévő további körülményeket is áttekintett. A BCE TVSZ-ének 28. § (2) bekezdése szerint egy tantárgyat a hallgatónak legfeljebb három alkalommal van lehetősége felvenni.

A TVSZ 28. § (4) bekezdése értelmében speciális passzív, illetve aktív félévnek számít, ha a hallgató a szakirányválasztás feltételeinek nem teljesítése, vagy az abszolutórium feltételeinek nem teljesítése miatt kénytelen meghosszabbítani tanulmányait a szabályzatban meghatározott módon. Míg a TVSZ 28. § (5) bekezdése úgy rendelkezik, hogy ha a hallgató a szakirányválasztás vagy az abszolutórium átlagkritériumait nem teljesíti, akkor lehetősége van arra, hogy a speciális aktív félévet az átlag kijavítását célzó tárgyújrafelvételre használja fel. Ekkor a tárgyújrafelvétel csak a képzés adott szakaszában már felvett és teljesített tárgyakra vonatkozhat, amennyiben a tárgy az adott félévben meghirdetésre kerül. Egyéb célból a javító tárgyújrafelvételre nincs lehetőség.

Az Ftr. 24. § (4) bekezdés i) pontja pedig azt határozza meg, hogy a kreditrendszerű képzésben szabályozni kell a sikertelen vizsgák egy vizsgaidőszakon belüli megismétlési kísérleteinek számát, egy adott tantárgynak a tanulmányok során való újabb felvételi lehetőségeit, illetve azt, hogy az ismételt tárgyfelvételekkel együtt hány alkalommal tehető vizsga egy tantárgyból. Az államtitkár szerint a szabályzat által hivatkozott speciális aktív és passzív félév a jelenleg hatályos oktatási jogszabályok fogalomhasználata alapján nem értelmezhető. Nem egyértelmű a szabályzat alapján, hogy ezen „speciális” félévek tekintetében hogyan érvényesülnek az állami ösztöndíjas és önköltséges félévek számítására vonatkozó szabályozások. Nem találta továbbá egyértelműnek a TVSZ rendelkezései alapján, hogy az intézmény által megengedett 3 tantárgyfelvétel tartalmazza-e már a javítást célzó tárgyújrafelvételt is. Az előzőekre tekintettel intézkedésként megfogalmazta, hogy felhívják a BCE figyelmét szabályozásának egyértelművé tételére, figyelembe véve azt is, hogy a hallgató egyéni tanulmányi rendjében – külön önköltség, illetve térítési díj fizetése nélkül – az összes előírt kreditet tíz százalékkal meghaladó kreditértékű tárgyat vehet fel.

1.3. A felsőoktatási államtitkár válaszában foglaltak alapján *ismételt megkereséssel* fordultam a szaktárcához. Kértem, hogy fejtse ki álláspontját abban a tekintetben, hogy míg az Nft. 108. § 47. pontja szerint az abszolutórium a képzési és kimeneti követelményekben előírt *kreditpontok megszerzését igazolja*, amely *minősítés és értékelés nélkül tanúsítja*, hogy a hallgató a tantervben előírt tanulmányi és vizsgakövetelménynek mindenben eleget tett. Ezzel szemben az Ftr. előírja az oklevél vagy bizonyítvány megszerzéséhez szükséges minimális (halmozott) súlyozott tanulmányi átlag meghatározását, amelynek számítási módja figyelembe veszi az egyes kreditekhez tartozó *érdemjegyeket* is.

Az államtitkár ismételt válaszában hivatkozott az Nft. 108. § 47. pontjára, amely szerint a végbizonyítvány (abszolutórium) a tantervben előírt vizsgák eredményes letételét és – a nyelvvizsga letételének és a szakdolgozat (diplomamunka) elkészítésének kivételével – más tanulmányi követelmények teljesítését, illetve a szakdolgozathoz (diplomamunkához) rendelt kreditpontok kivételével a képzési és kimeneti követelményekben előírt kreditpontok megszerzését igazolja, amely minősítés és értékelés nélkül tanúsítja, hogy a hallgató a tantervben előírt tanulmányi és vizsgakövetelménynek mindenben eleget tett. Továbbá az Ftr. 24. § (5) bekezdés j) pontja azt mondja ki, hogy a kreditrendszerű képzésben szabályozni kell egy adott tanulmányi időszak után a tanulmányok folytatásához, illetve a tanulmányok lezárásakor az oklevél vagy bizonyítvány megszerzéséhez szükséges minimális (halmozott) súlyozott tanulmányi átlagot. A súlyozott tanulmányi átlag fogalmát és számításának módját a Ftr. 24. § (2) bekezdése a következőképpen határozza meg: a hallgató teljesítményének nyomon követésére a tanulmányok egy félévnél hosszabb időszakára vagy a tanulmányok egészére számított (halmozott) súlyozott tanulmányi átlag szolgál. A súlyozott tanulmányi átlag számításánál az adott időszakban teljesített tantárgyak kreditértékének és érdemjegyének szorzataiból képzett összeget a teljesített tárgyak kreditjeinek összegével kell osztani. A fentiek alapján szakmai álláspontja szerint az Nft. és a Ftr. idézett rendelkezései között nincs ellentmondás, mivel az intézmény által a szabályzatában előírt súlyozott tanulmányi átlag a végbizonyítvány kiállításának előfeltétele, de az abszolutórium nem tartalmaz értékelést.

A vizsgálat megállapításai

I. A hatáskör tekintetében

A feladat- és hatáskörömet, valamint ennek ellátásához szükséges vizsgálati jogosultságaimat az Ajbt. határozza meg. Az Ajbt. 18. § (1) bekezdése szerint az alapvető jogok biztosához bárki fordulhat, ha megítélése szerint hatóság (ideértve a közszolgáltatást végző szervet is) tevékenysége vagy mulasztása a beadványt tevő személy alapvető jogát sérti vagy annak közvetlen veszélyével jár (a továbbiakban együtt: visszásság), feltéve, hogy a rendelkezésre álló közigazgatási jogorvoslati lehetőségeket – ide nem értve a közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálatát – már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. Az Ajbt. 18. § (2) bekezdése a) pontja alapján hatóság az a közszolgáltatást végző szerv – függetlenül attól, hogy milyen szervezeti formában működik – amely állami vagy önkormányzati feladatot lát el, illetve e feladat ellátásában közreműködik.

Az Nft. 1. §-ának értelmében a törvény célja a felsőoktatás színvonalának emeléséhez, a versenyképes tudás átadásához és megszerzéséhez szükséges feltételrendszer megteremtése, az Alaptörvényben meghatározott keretek között a nemzeti felsőoktatási intézményrendszer működésének biztosítása. Az Nftv. 2. § (2) bekezdése értelmében a *felsőoktatás rendszerének működtetése az állam*, a felsőoktatási intézmény működtetése a *fenntartó* feladata. A 4. § (4) bekezdése pedig rögzíti, hogy az állam nevében a fenntartói jogokat – ha törvény másként nem rendelkezik – *az oktatásért felelős* miniszter gyakorolja.

A vizsgálati keretekkel kapcsolatban rögzíthető, hogy az ombudsman számára egy adott jogi szabályozás alapjogi aspektusú vizsgálatára, valamint a jogszabályok hiányosságaival, tartalmi hibáival összefüggő intézkedések megfogalmazására a törvény lehetőséget teremt. A *preventív alapjogvédelemre is hangsúlyt helyező ombudsmani gyakorlat* alapján a biztos mandátuma keretei között marad akkor, amikor az alapjogi aspektusú vizsgálatához nélkülözhetetlen módon, éppen a konkrét alapjogsérelmek és ezen alapuló panaszok megelőzése érdekében áttekinti a releváns jogi szabályozás egyes elemeit, feltérképezi és jelzi a jogalkotásért felelős szervek vagy az Alkotmánybíróság irányába a felmerülő alkotmányossági aggályokat.

II. Az érintett alapvető jogok és elvek tekintetében

Az alapjogi biztos egy adott társadalmi probléma mögött álló összefüggés-rendszer feltárása során autonóm, objektív és neutrális módon, kizárólag alapjogi érvek felsorakoztatásával és összevetésével tesz eleget mandátumának. Az ombudsmani intézmény megalakulása óta az országgyűlési biztos következetesen, zsinórmértékként támaszkodott az Alkotmánybíróság alapvető jogállami garanciákkal és az alapjogok tartalmával kapcsolatos elvi megállapításaira, valamint – az ombudsmani jogvédelem speciális vonásainak megfelelően – alkalmazta az alapjog-korlátozás alkotmányosságát megítélni hivatott alapjogi teszteket.

A jelentés megállapításaival összefüggésben ismételten hivatkozom arra, hogy az Alaptörvény vonatkozó rendelkezéseinek szövege Alaptörvény Negyedik Módosításának hatályba lépését követően továbbra is nagyrészt megegyezik az Alkotmányban foglaltakkal, az alkotmányos követelmények és alapjogok tekintetében jellemzően nem tartalmaz olyan rendelkezéseket, amely ellentétesek volnának a korábbi alkotmányunk szövegével. Az Alkotmánybíróság a 22/2012. (V. 11.) AB határozatában arra mutatott rá, hogy *„az előző Alkotmány és az Alaptörvény egyes rendelkezései tartalmi egyezősége esetén éppen nem a korábbi alkotmánybírósági döntésben megjelenő jogelvek átvételét, hanem azok figyelmen kívül hagyását kell indokolni”*. Az Alkotmánybíróság ugyanakkor a 13/2013. (VI. 17.) AB határozatában azt emelte ki, hogy az adott határozatban vizsgált törvényi rendelkezések esetében már az Alaptörvény Negyedik Módosítása alapján jár el a korábbi alkotmánybírósági határozatokban foglaltak felhasználhatóságát illetően.

A testület ennek kapcsán elvi élel azt mondta ki azt, hogy „*az Alkotmánybíróság a hatályát veszett alkotmánybíróági határozat forrásként megjelölésével, a lényegi, az adott ügyben felmerülő alkotmányossági kérdés eldöntéséhez szükséges mértékű és terjedelmű tartalmi vagy szövegszerű megjelenítéssel hivatkozhatja vagy idézheti a korábbi határozataiban kidolgozott érveket, jogelveket. Az indokolásnak és alkotmányjogi forrásainak ugyanis a demokratikus jogállamban mindenki számára megismerhetőnek, ellenőrizhetőnek kell lennie, a jogbiztonság igénye az, hogy a döntési megfontolások átláthatóak, követhetőek legyenek. A nyilvános érvelés a döntés indoklásának létalapja. A korábbi határozatokban kifejtett érvek felhasználhatóságát az Alkotmánybíróság mindig esetről esetre, a konkrét ügy kontextusában vizsgálja.*”

Ha összevetjük az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglaltakat a Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény 2. § (1) bekezdésének szövegével, akkor az állapítható meg, hogy a jelen vizsgálat tárgyát képező jogállamiság elve tekintetében nem hoz olyan változást az Alaptörvény szövege, mely a korábbi alkotmánybíróági gyakorlat elvetését, tartalmi átértékelését alátámasztaná. Így elvi megállapításaim megfogalmazása, az alapjogok és az alkotmányos elvek értelmezése során – ellenkező tartalmú alkotmánybíróági döntés megszületéséig – irányadónak tekintem az Alkotmánybíróság által mind az Alaptörvény hatályba lépését megelőzően, mind pedig az azt követően meghozott határozataiban, azok indokolásában kifejtett megállapításokat, következtetéseket.

Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése alapján Magyarország független, *demokratikus jogállam*. Az Alkotmánybíróság korábbi töretlen gyakorlata alapján ennek a jogállami minőségnek nélkülözhetetlen eleme a *jogbiztonság*. Ahogyan pedig arra az Alkotmánybíróság felhívta a figyelmet a 30/2012. (VI. 27.) AB határozatában, az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése és az Alkotmány 2. § (1) bekezdése azonosan deklarálja a jogállami klauzulát, tehát az eddig kialakított alkotmánybíróági gyakorlat relevánsnak tekinthető a vizsgálat során.

Az Alkotmánybíróság által gyakran hivatkozott tétel, hogy a jogbiztonság az állam – s elsősorban a jogalkotó – kötelességévé teszi annak biztosítását, hogy a jog egésze, egyes részterületei és az egyes jogszabályok is világosak, egyértelműek, működésüket tekintve kiszámíthatóak és előreláthatóak legyenek a norma címzettjei számára. Egy demokratikus jogállamban, ahhoz, hogy a természetes és jogi személyek életviszonyaikat, működésüket, magatartásukat a jog által előírtakhoz tudják igazítani, az elvárt kötelezettségeiknek eleget tudjanak tenni, szükség van a joganyag és a jogi eljárások stabilitására, a változásokra való felkészüléshez megfelelő idő biztosítására, az egyértelműsége, a követhetősége és érthetősége. A jogbiztonság ugyanakkor nem csupán az egyes normák egyértelműségét követeli meg, de az egyes jogintézmények működésének kiszámíthatóságát is.

Az Alkotmánybíróság irányadó gyakorlata szerint a jogállamiság alkotmányos alapját jelentő jogbiztonság követelményének egyik garanciája a *jogforrási hierarchia érvényesülése*. A jogforrási hierarchia azt jelenti, hogy az alacsonyabb szintű jogszabály tartalma nem lehet ellentétes magasabb szintű jogszabály rendelkezéseivel. Az Országgyűlés és a Kormány normaalkotási viszonyában a rendező elvet az Alaptörvény 15. cikk (3) és (4) bekezdésében írt – a jogforrási hierarchiából következő – azon elv jelenti, amely szerint a Kormány – törvényben szabályozott tárgykörben – törvényben kapott felhatalmazás alapján alkot rendeletet, és rendelete törvénnyel nem lehet ellentétes. A törvénnyel való ütközést jelenti az is, ha a származékos jogalkotói jogkörben eljáró Kormány rendelete túlterjeszkedik a törvény által adott felhatalmazáson [vö. 3132/2013. (VII. 2.) AB határozat].

III. Az ügy érdeme tekintetében

1. Vizsgálatom során az államtitkár és a BCE dékánjai által is hivatkozott Ftr. 24. § (5) bekezdés j) pontjában foglalt rendelkezést tekintettem kiindulópontnak.

Eszerint a kreditrendszerű képzésben szabályozni kell többek között egy adott tanulmányi időszak után a tanulmányok folytatásához, illetve a tanulmányok lezárásakor az oklevél vagy bizonyítvány megszerzéséhez szükséges minimális (halmozott) súlyozott tanulmányi átlagot. Az Ftr. idézett szakaszával összefüggésben elemeztem a kiadására vonatkozó felhatalmazó rendelkezést, amelyet – a már hatályon kívül helyezett – Ft. 153. § (1) bekezdés 14. pontja tartalmaz. Ennek értelmében a Kormány felhatalmazást kapott többek között arra, hogy rendelettel szabályozza a kreditrendszerű képzés általános szabályait. E szabály egyben visszahivatkozik az Ft. 57. § (5) bekezdésére, amely rögzítette, hogy „A Kormány határozza meg a kreditrendszerű képzés általános szabályait, továbbá azt, hogy meghatározott tanulmányokban való előrehaladáshoz, a tanulmányok sikeres teljesítéséhez hány kreditet kell elérni, valamint a kreditek intézményi nyilvántartásának rendjét és a tanulmányi tájékoztató összeállítására vonatkozó alapelveket.” A hatályos törvényi szintű szabályozás, az Nft. 110. § (1) bekezdés 15. pontja csupán arra hatalmazza fel a Kormányt, hogy rendelettel szabályozza a *kreditrendszerű képzés általános szabályait*, ezen belül pedig különösen a b) pont szerint a tanulmányi előrehaladás kereteit, a *kötelezően megszerzendő kreditek minimumát*.

Az alkotmánybírói gyakorlat értelmében a jogforrási hierarchia garanciális jellegű előírásának megsértése, ezen belül származékos jogalkotási hatáskörben a felhatalmazás adta kereteken való túlterjeszkedés nem csak az Alaptörvény 15. cikk (3)-(4) bekezdésével nem egyeztethető össze, hanem a jogbiztonság követelményét is sérti. Ezzel összefüggésben indokolt jeleznem, hogy a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény 13. § (1) bekezdése alapján a felhatalmazó rendelkezés hatályon kívül helyezése esetén – kivéve, ha egyidejűleg a tárgykor szabályozására *azonos tartalommal új felhatalmazó rendelkezést alkottak* – a hatályon kívül helyezésről rendelkező jogszabályban intézkedni kell a végrehajtási jogszabály azon rendelkezése hatályon kívül helyezéséről, amely a felhatalmazás végrehajtására irányul.

Az időközben már hatályon kívül helyezett Ft. 57. § (5) bekezdése és a 153. § (1) bekezdés 14. pontja jelölte ki a Kormány jogalkotási felhatalmazásának kereteit, miszerint a Kormány határozza meg, hogy a tanulmányokban való előrehaladáshoz, a tanulmányok sikeres teljesítéséhez hány kreditet kell elérni, valamint a kreditek intézményi nyilvántartásának rendjét és a tanulmányi tájékoztató összeállítására vonatkozó alapelveket. E felhatalmazás tehát arra ad lehetőséget, hogy a Kormány rendeletében a tanulmányok folytatáshoz megszerzendő kredit számát határozza meg. A felhatalmazó rendelkezés ugyanakkor nem terjed ki a tanulmányok folytatása minőségének, vagyis a tanulmányok érdemjeggyel való értékelésével kapcsolatos feltételek megállapítására.

Mindezek alapján megállapítom, hogy a Ftr. 24. § (5) bekezdés j) pontjában foglalt, a törvényi felhatalmazáson túlterjeszkedő rendelkezés, az abszolutórium kiadásának feltételül a tanulmányok elvégzésére vonatkozóan minimális (halmozott) súlyozott tanulmányi átlag meghatározása a jogbiztonság követelményét sértő visszas helyzetet eredményezett.

2. A jogalkotási felhatalmazáson túlterjeszkedő Ftr. rendelkezésen alapuló, több évre visszamenő egyetemi gyakorlatot abból a szempontból vizsgáltam, hogy közvetlenül a felsőoktatásra vonatkozó törvényi rendelkezéseknek, közvetve pedig a jogállami garanciáknak megfelel-e. A BCE kari dékánjai kifejtették, hogy véleményük szerint a kifogásolt gyakorlat nem áll ellentmondásban az Nft-vel. Az Nft. 108. § 47. pontja értelmében¹ ugyanis az abszolutóriumnak az előírt vizsgák eredményes letételén kívül más tanulmányi követelmények teljesítése is feltétele lehet. Az érintett egyetemi karok vonatkozásában pedig a 3,00 tanulmányi átlag teljesítése ez utóbbi kategóriába tartozik.

¹ *Végbizonyítvány (abszolutórium):* a tantervben előírt vizsgák eredményes letételét és – a nyelvvizsga letételének és szakdolgozat (diplomamunka) elkészítésének kivételével – más tanulmányi követelmények teljesítését, illetve a szakdolgozathoz (diplomamunkához) rendelt kreditpontok kivételével a képzési és kimeneti követelményekben előírt kreditpontok megszerzését igazolja, amely minősítés és értékelés nélkül tanúsítja, hogy a hallgató a tantervben előírt tanulmányi és vizsgakövetelménynek mindenben eleget tett;

A kérdés megítélésének kiindulópontját a felsőoktatásra vonatkozó törvények képezik. Mind a korábbi², mind az új³ felsőoktatási törvény az abszolutórium kiadásának feltételeként az alábbiakat követelte és követeli meg a tantervben előírtak szerint:

- a tanulmányi és vizsgakövetelmények teljesítését (a nyelvvizsga letételének és szakdolgozat elkészítésének kivételével),
- a szakmai gyakorlat teljesítését, valamint
- a kreditek megszerzését.

A fentiek alapján a releváns szabályozás mentén az *abszolutórium kiadása* feltételrendszerét tekintetem át.

A tanulmányi és vizsgakövetelmények teljesítésére vonatkozó rendelkezést az Nft. 49. § (1) bekezdése fogalmazza meg. Kimondja, hogy *a felsőoktatási intézményben folytatott tanulmányok során a tanulmányi követelmények teljesítését – az egyes tantárgyakhoz, tantervi egységekhez rendelt – tanulmányi pontokban (a továbbiakban: kredit) kell kifejezni és érdemjeggyel minősíteni. A felsőoktatási intézmény az Nft. 49. § (4) bekezdése értelmében ajánlott tantervet ad ki a hallgatói tanulmányi rend összeállításához, amely az Ftr. 23. § (2) bekezdése értelmében kötelező, kötelezően választható és szabadon választható tantárgyakból épül fel. Kötelező tantárgy az a tantárgy melynek teljesítése a szakon mindenki számára elő van írva. Kötelezően választható tantárgy teljesítésére a szakon a hallgatók egy az intézmény által meghatározott körből választhatnak tantárgyat (különösen szakon belüli szakirányok, illetve a differenciált szakmai ismeretek tantárgyai, a szakdolgozat, illetve a diplomamunka). Szabadon választható tantárgy esetében az intézmény nem korlátozhatja a hallgató választását a felsőoktatási intézmények által meghirdetett tantárgyak körében.* A (3) bekezdés pedig rögzíti, hogy *a tantervben a tantárgyakhoz tanórákat és kreditértékeket kell rendelni (kreditallokáció).* Az Ftr. 23. § (6) bekezdése alapján kredit pedig csak olyan tantárgyhoz rendelhető, amely minősítése ötfokozatú vagy háromfokozatú skálán érdemjeggyel történik.

Az Nft. 49. § (1) bekezdése alapján *a hallgatónak az adott képzésben történő előrehaladását a megszerzett kreditek összege, minőségét az érdemjegye fejezi ki. Ezzel összhangban lévő előírást tartalmaz az Nft. 8. § (1) bekezdése, miszerint a hallgatónak az adott képzésben történő előrehaladását a megszerzett kreditek összege fejezi ki. A hallgató az oklevél megszerzéséhez szükséges krediteket a képzési időnél rövidebb vagy hosszabb idő alatt is megszerezheti. Az Nft. 8. § (2) bekezdés ehhez még hozzáteszi, hogy a kredit értéke – feltéve, hogy a hallgató teljesítményét elfogadták – nem függ attól, hogy a hallgató a tudására milyen értékelést kapott. További lényeges rendelkezést az Nft. 8. § (3) bekezdés fogalmaz meg, miszerint a kredittel értékelt tanulmányi teljesítményt – ha annak előfeltétele fennáll – bármely felsőoktatási intézményben folytatott tanulmány során el kell ismerni, függetlenül attól, hogy mely felsőoktatási intézményben, milyen képzési szinten folytatva szerezték azt.*

Az alap- és mesterképzési szakok képzési és kimeneti követelményeiről szóló 15/2006. (IV. 3.) OM rendelet az egyes képzések jellemzőit határozza meg, így a képzés megnevezésén, végzettségi szintjén és a képzési időn túl többek között az alap- és mesterképzésben összegyűjtendő *kreditek számát*, a képzés célját, elsajátítandó szakmai kompetenciákat, kritérium követelményeket, a törzsanyag ismeretkörét (hozzárendelve a kreditek mennyiségét), idegen nyelvi és szakmai gyakorlatra vonatkozó követelményeket.

A fentiek alapján áttekintetem a BCE hivatalos honlapján elérhető a Gazdálkodási és Menedzsment alapképzési szak mintatantervét.

² Az Ftv. 60. § (4) bekezdése alapján a záróvizsgára bocsátás feltétele a végbizonyítvány (abszolutórium) megszerzése. Végbizonyítványt a felsőoktatási intézmény annak a hallgatónak állít ki, aki a tantervben előírt tanulmányi és vizsgakövetelményeket és az előírt szakmai gyakorlatot - a nyelvvizsga letétele, a szakdolgozat, diplomamunka elkészítése kivételével - teljesítette, és az előírt krediteket megszerezte.

³ Az Nft. 50. § (1) bekezdése alapján a felsőoktatási intézmény annak a hallgatónak, aki a tantervben előírt tanulmányi és vizsgakövetelményeket és az előírt szakmai gyakorlatot - a nyelvvizsga letétele, a szakdolgozat, diplomamunka elkészítése kivételével - teljesítette, és az előírt krediteket megszerezte, végbizonyítványt állít ki.

A tanterv tartalmaz kötelező, kötelezően választható és szabadon választható tantárgyakat, ezen felül pedig ún. kritérium tárgyakat is. A kritérium tárgyak sajátossága, hogy teljesítésük a tanulmányokban való továbbhaladáshoz szükséges, e követelmények teljesítésének hiánya a tanulmányokban való előrehaladást gátolja, a sikeres teljesítésért azonban nem jár kredit. Ilyen lehet például a különböző szakirányok szerinti szakszemináriumokon való részvétel vagy a testnevelés, teljesítésüket a tanári aláírás igazolja. Hasonló kritérium követelmény lehet még a kreditekkel el nem ismert szakmai gyakorlat, vagy más felsőoktatási intézményekben gyakorlata szerint egyes kritérium tárgyak dolgozattal való teljesítése is.

A fentiek alapján összességében tehát a tantervben előírt kreditek megszerzése még nem biztosítja a végbizonyítvány kiadásához szükséges valamennyi feltétel teljesítését, hiszen vannak olyan követelmények, amelyek teljesítéséért nem jár kredit, ilyen követelmények a kritériumtárgyak teljesítése és ilyen lehet – döntés függvényében – a szakmai gyakorlat. A felsőoktatásra vonatkozó törvényi szintű szabályozás az abszolutórium kiadásának kérdésében kógens előírásokat tartalmaz, amely felsorolás a felsőoktatási intézmény által nem bővíthető (jogalkotási felhatalmazás hiányában kormányrendelettel sem). A BCE érintett karainak dékánjai által kifejtett álláspontja éppen a fentiek miatt nem fogadható el. *Az abszolutórium kiadása ugyanis a törvényben előírt követelmények teljesítéséhez kötött*, amelyek egyetlen esetben sem utalnak a tanulmányok meghatározott minősítésének elérésére. A tanulmányi és vizsgakövetelmények alatt pedig a jogszabályban meghatározott képzési és kimeneti követelményekben, valamint az ennek megfelelően összeállított ajánlott tantervben meghatározottak teljesítése a mérvadó. A kari dékánok által hivatkozott Nft. 108. § 47. bekezdését *az Nft. 50. § (1) bekezdésével összhangban szükséges értelmezni*, amely alapján az Nft. 108. § 47. bekezdésében foglalt más tanulmányi követelmények teljesítésén tulajdonképpen a kritérium követelmények meglétét kell érteni.

Vizsgálatom megindítását követően észleltem a BCE honlapján közzétettek szerint, hogy 2014. november 25-én kelt határozatával a BCE Kari Tanácsa a Tanulmányi és Vizsgaszabályzat Gazdálkodástudományi Kari Mellékletét módosította. A módosítás érintette a Kar abszolutórium kiadásának korábbi szabályozását. A 12. § (1) bekezdés b) pontjában és a 19. § (1) bekezdés c) pontjában fogalmazottak szerint az abszolutórium megszerzésének feltételei a következők: Teljesített, kreditekkel súlyozott, halmozott tanulmányi átlag teljesítése tanulmányaikat 2014. december 31. előtt kezdett hallgatók esetében: 3,00, tanulmányaikat 2014. december 31. után kezdett hallgatók esetében 3,25.

Mindezekre tekintettel megállapítottam, hogy a BCE azon gyakorlata, miszerint a tanulmányok minősítéséhez kötötte és köti jelenleg is az abszolutórium kiadását a jogállamiság elvéből fakadó jogbiztonság követelményébe ütközve visszásságot idéz elő. E gyakorlat ugyanis az éppen hatályos felsőoktatásra vonatkozó törvényi rendelkezésekben megfogalmazott feltételrendszerrel eltérő módon, további követelmények előírásával a hallgatókat a már sikeres vizsgáinak megisméltésére kötelezte, megnövelve ezzel a hallgatók tanulmányokra fordított időtartamát és késleltetve azok munkaerőpiacra lépésének időpontját.

Hangsúlyoznom szükséges azt is, hogy a tanulmányok minősége, azaz a kreditek minősítése, a tanulmányi átlag kérdése különösen fontos szerepet tölthet be más esetekben. Így például az Nft. 10. § (2) bekezdés c) pontjában meghatározott körben, amelynek értelmében a felsőoktatási intézmény meghatározhatja annak feltételét, hogy a hallgató milyen tanulmányi átlag elérésekor folytathatja tanulmányait magyar állami ösztöndíjas képzésben. A kreditek minősítésének továbbá meghatározó szerepe van az oklevél minősítésében. Egyetértek azzal, hogy az egyes felsőoktatási intézményeknek joga és kötelezettsége mindent megtenni azért, hogy általa kiadott diploma értékálló maradjon, azonban mindezekre a méltányolható erőfeszítésekre kizárólag a vonatkozó törvények és más jogszabályok adta keretek között van lehetőség.

Nem vitatom, hogy a vizsgált karokon igyekeztek mindent megtenni annak érdekében, hogy a gyakorlat lehetőleg minél kisebb hátrányt okozzon a hallgatók számára, azonban mindez nem orvosolta, nem is orvosolhatta az alapproblémát, nevezetesen, hogy maga a gyakorlat törvénysértő és alkotmányosan aggályos volt (arról nem beszélve, hogy a megoldáskeresés más rendelkezésekkel való konfliktust eredményezett).

Indokolt rögzítenem azt is, hogy a panaszos beadványának kiegészítésében előadottak és a Gazdálkodástudományi Kar dékánja által tudomásomra hozott tények között ellentmondást észleltem. Míg a panaszos előadása szerint a 2014. június utolsó vizsgahetében javítás céljából vizsgát tett hallgatók vizsga eredményeiket szeptember 2-án tudták meg, amely többük számára elégtelen osztályzatot jelentett. A *Gazdálkodástudományi Kar dékánjának 2014 júliusában kelt levelében foglaltak szerint* ezzel szemben a 2013/2014. tanévben alapképzésen összesen 37 hallgató adott be kérelmet speciális javító félévre, a hallgatók egy vagy több tárgyból kértek javítási lehetőséget és mindegyikük megszerezte a félév végén az abszolutóriumot. Tekintettel arra, hogy az ombudsmani eszközök a nevének elhallgatását kérő panaszos esetében nem alkalmasak ellentmondás feloldására, ezért – annak jelzésén túl – e kérdésre érdemi vizsgálatomat nem terjeszthettem ki.

A panasz vizsgálata közben a szaktárca további aggodalomra okot adó körülmény fennállását is jelezte, amelyekkel kapcsolatosan a felsőoktatásért felelős államtitkár tájékoztatása szerint a szükséges intézkedések megtételét kezdeményezték, ezért vizsgálatom e kérdésekre nem terjedt ki.

Intézkedéseim

A jelentésemben feltárt, alapvető jogokkal összefüggő visszasságok megszüntetése és bekövetkezésük lehetőségének jövőbeni megelőzése érdekében

- 1) az Ajbt. 37. §-a alapján *felkérem a Kormányt*, hogy a törvényi felhatalmazáson túlterjeszkedő Ftr. 24. § (5) bekezdés j) pontjában foglalt rendelkezés hatályon kívül helyezésére tegye meg a szükséges intézkedéseket,
- 2) az Ajbt. 31. § (1) bekezdése alapján *felkérem az emberi erőforrások miniszterét*, hogy
 - a) a Budapesti Corvinus Egyetem fenntartójaként 2005-ig visszamenőleg vizsgálattal tárja fel, hogy a BCE pontosan hány hallgatójának okozott a feltárt gyakorlattal hátrányt és tegye meg a szükséges intézkedéseket a visszás gyakorlat megszüntetésére, valamint az abszolutórium kiadásának törvényi feltételeit teljesítő hallgatók számára a végbizonyítványok kiadására,
 - b) az abszolutórium kiadásának gyakorlatával összefüggésben folytasson le átfogó jellegű vizsgálatot valamennyi felsőoktatási intézményben és amennyiben szükséges hívja fel a felsőoktatási intézmények vezetőinek figyelmét a jogszerű gyakorlat alkalmazására.

Budapest, 2015. március

Székely László sk.